

Suriye’de Rusya da Yenildi mi? - Doğaçan Dağı

Suriye’de Esad rejimi muhalif HTŞ güçleri karşısında beklenmedik şekilde hızla çökerken belki de insanları en çok şaşırtan Rusya’nın Şam’daki müttefikini nasıl yalnız bıraktığıydı. Rusya nasıl olmuş da 2015’tan beri Esad güçleriyle birlikte savaştıkları muhaliflerin müttefiklerini yenmelerine seyirci kalmıştı?

Cevabı, 19 Aralık’ta geleneksel yıl sonu [basın](#) toplantısında Putin verdi: ‘30 bin asker tarafından korunan Halep’e 350 militan girdi. Ne Suriye Hükümet Birlikleri ne de İran yanlısı gruplar direniş gösterdi. Şehirden çekip gittiler. Bütün Suriye topraklarında bu oldu.’

Putin’in mesajı net, ‘rejim direnmedi.’ Sahada Esad ile en yakın müttefikleri İran

ve Hizbullah direnmeyince Rusya'nın hava gücüyle yapabileceği fazla bir şey kalmamıştı. Üstelik, Rus Dışişleri Bakanı Lavrov'un 'Suriye'nin bir terör örgütü tarafından yönetilmesine izin verilemez' [açıklamasının](#) üzerinden daha 24 saat geçmeden Şam düşmüş, Esad Moskova'ya uçmuş ve HTŞ merkezli muhalefet güçleri yönetimi ele geçirmişti.

Sonuçta, Suriye'de Esad'la birlikte müttetikleri Rusya ve İran'ın da 'kaybettiğine' ilişkin genel bir kanı oluştu, çünkü rejim 13 yıl boyunca muhalif silahlı güçlere karşı direnirken yanında Rusya ve İran vardı. Ancak, Putin son [basın toplantısında](#), Batı'nın Suriye'de olanları 'Rusya'nın yenilgisi' olarak sunmaya çalışmasına rağmen bunun doğru olmadığını vurguladı. Putin'e göre yenilgi söz konusu değil; "Rusya sahaya asker sürmedi, çünkü sahada askeri yoktu. Rusya'nın amacı Suriye'de İŞİD'in denetiminde bir terör bölgesinin kurulmasını önlemektir ve bunda Rusya başarılı oldu".

Putin'in bu açıklamasının son derece zorlama olduğu açık. Suriye'nin kuzeydoğusunda küçük bir bölgede İŞİD'in bir 'terör devleti' kurması önlenmiş olabilir, ama Şam'da yönetimi ele geçiren HTŞ, Türkiye dahil Rusya ve Batılı ülkelerin 'terör örgütü' olarak niteledikleri bir örgüt. Kökleri İŞİD'e dayanıyor. Putin bu açıklamasını, Batılı devletlerin Şam'da yeni yönetimle ilişki kurmalarından hareketle 'HTŞ'nin değiştiğini' öne sürerek temellendirmeye çalışıyor. Sonuçta da "HTŞ İŞİD değil, dolayısıyla 'Rusya hedefine ulaştı" diyor, 'kısmen de olsa' ilavesini yaparak.

Suriye'de rejim değişikliğinde kimin kazançlı çıktığı ve kimin kaybettiği tartışılmaya devam edecek. Henüz sonucun tam olarak netleştiğini söylemek mümkün değil. Ancak, Türkiye ve İsrail'in gelişmelerden kazançlı ve güçlenerek çıktığı yönünde yaygın bir görüş var. Rusya ise genellikle kaybedenler listesinde yer buluyor.

Rusya için sonuç bir kayıp, ama bunun stratejik bir yenilgi olduğunu söylemek için henüz erken. Tartus'taki Rus deniz ve Hımeymim hava üslerinin önümüzdeki günlerde statüsü belli olduğunda bu konuda hüküm vermek kolaylaşacak. Tartus

ve Hmeymim askeri üsleri Rusya'nın Akdeniz, Ortadoğu ve Afrika'daki varlığı ve operasyonları açısından son derece önemli. Bu üslerin boşaltılması durumunda Suriye'de rejim değişikliğinin Rusya için bir stratejik kayba dönüştüğünü söylemek olası hale gelecektir. Rusların bu üslerden kısmi [tahliye](#) yaptıkları ve üs faaliyetlerinin [durma](#) noktasına geldiği biliniyor. Bazı askeri teçhizatın ve muhtemelen bazı silah sistemlerinin Suriye'den çıkarılması söz konusu gibi görünüyor.

Rusya, Suriye'deki deniz ve hava üslerini, en azından birisini, muhafaza etmek istiyor, öncelikli hedefi bu. Ancak bu kolay olmayacak. Yıllardır Rus hava üssünden kalkan Rus uçaklarının bombaladığı Esad karşıtı gruplar bugün iktidardalar. Kendilerini bombalayan Rus uçaklarının egemenlikleri atındaki Suriye'de kalmasına razı olmayabilirler. Yine de yeni Suriye yönetimi acele etmiyor ve pazarlığa açık olduğu [mesajını](#) veriyor. Putin de 19 Aralık'ta "Sahaya hakim olan bütün gruplarla ve bölge ülkeleriyle temas halindeyiz ve büyük çoğunluğu Suriye'deki askeri üslerimizi orada tutmamızdan yanalar", [açıklamasında](#) bulundu. Suriye'deki Rus üslerinin geleceğinin şimdiden konuşulmaya başlandığı anlaşılıyor. Üslerin kalması karşılığında Moskova yeni yönetimle çalışmaya istekli.

Üslerin geleceği konusunda Türkiye 'kolaylaştırıcı' bir rol oynayabilir, böyle bir rol oynaması istenebilir. Şu anda, yeni Suriye yönetimi üzerinde belki de en güçlü nüfuza sahip ülke Türkiye. Rusya, yeni Suriye yönetimiyle çalışma yollarını ararken ve üsler konusunda pazarlık yaparken son yıllarda yakın ilişki içinde olduğu Ankara'yı devreye sokmak isteyebilir. Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin tezlerine destek karşılığında, Tartus ve Hmeymim üslerinin Rusya'da kalması için Türkiye'nin yeni Suriye yönetimi nezdinde 'arabuluculuk' yapması ihtimal dahilindedir. Rusya, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de çok önemli bir müttefikini kaybetti. Üslerini de kaybederse bu Rusya'nın bölgesel varlığına ve nüfuzuna ağır bir darbe vuracaktır.

Askeri üsler dışında da Rusya için Suriye'nin kaybının önemli sonuçları olacağı kesin. Rusya'nın yıkılmak üzere olduğu düşünülen Esad rejimini 2015'ten 2024'e kadar ayakta tutmayı başarması küresel güç imajını güçlendirmiş, 'büyük güç'

ünvanını hak ettiğini göstermişti. Suriye’de rejimin tutunması Rusya’nın hem askeri gücünün müttefikleri için değerini göstermiş hem de yumuşak güç unsurlarını pekiştirmişti. Rusya için Suriye, nüfuz alanını Sovyet coğrafyasının dışına taşıyan somut bir güç gösterisi alanıydı. Şimdi, bütün bu kazançlar Rusya’nın kayıp hanesine yazıldı.

Rusya, sadece bölgede değil, dünyada da müttefiklerinin sonuna kadar arkasında duracak bir ülke olduğu izlenimini yıktı. Rusya’nın diplomatik ve askeri desteğine rağmen Esad yönetiminin yıkılması Rusya’nın müttefiklerini koruyacak güçte ve donanımda bir ülke olmadığı algısını güçlendirecek, Rusya’nın müttefikliğinin değerini düşürecektir. Rusya’nın ‘zayıf’ bir rejimi, müttefiki de olsa koruyamadığı anlaşılmıştır. Ancak, Esad’a ‘sığınma hakkı’ vererek iktidardan düşse de müttefikini yalnız bırakmadığı da bir gerçek. Birçok ülke gibi Rusya da kendine maliyet bindirecek müttefiklerini korumayacağını göstermiş oldu. Rusya müttefiki rejimler kendileri sahada güçlü oldukları, düşmanlarını yenebilecek kapasiteye sahip oldukları sürece Rusya’yı yanlarında bulacaklarını anlamış oldular.

Suriye’de rejim değişikliği Rusya’nın Türkiye’ye bakışını da etkileyecek. Rusya’nın Türkiye’ye yönelik tolerans düzeyinin ve Türkiye’nin Rusya’ya karşı pazarlık gücünün arttığını söylemek mümkün. Boğazlar bugün Türkiye için biraz daha değerli, Rusya için biraz daha hayati. Gelişmeler, Rusya’nın hem Türkiye’ye hem Ortadoğu’ya yönelik politik ve stratejik esnekliğini artıracak.

Ancak, Rusya’nın ‘Kürt kartı’nı kullanmaya çalışması da olası. Putin son basın toplantısında, ‘Kürt sorununun çözümü gerekir. Sorun mevcut Suriye yönetimi tarafından Türkiye’nin güvenliğini güvenceye alacak bir biçimde çözülmeli,’ dedi. Bu Türkiye’yi gözetici bir açıklama. Fakat, Rusya’nın yakın geçmişte Kürt sorununa yaklaşımı ve PKK ile ilişkisi Türkiye’nin duyarlıklarını gözetir biçimde değildi. PKK lideri Öcalan Türkiye’nin baskılarıyla 1998’de Suriye’den çıkmaya zorlandığında ilk gittiği yer şimdi Esad’ın da yaşadığı Moskova idi. Rusya, PKK’yı resmi düzeyde hiçbir zaman ‘terör örgütü’ olarak tanımadı. Dolayısıyla, Rusya’nın Kürt kartını yeniden eline alması ihtimalini yok sayamayız.

Ayrıca, yeni Trump yönetiminin Türkiye'nin talepleri sonucu PYD'ye desteğini çekmesi durumunda Rusya devreye girmeye daha istekli hale gelebilir. Fakat bu güçlü bir ihtimal değil. Moskova, şu durumda Türkiye'nin sert bir tepkisine yol açmak istemez ama PYD'nin yeni yönetimde temsil edilmesi durumunda PYD ile ilişkilerini geliştirip Suriye üzerinde daha etkili olmayı deneyecektir.

Sonuç olarak, Suriye'deki gelişmelerin Rusya'nın uluslararası ve bölgesel güç imajını olumsuz etkilediğine kuşku yoktur. Suriye, Putin'in övünebileceği bir sonuca bağlanmadı ama asıl kaybedeni de Esad ailesi ve 61 yıl iktidarda kalan Baas Partisi oldu. Putin'in önceliği kendi savaşı; 24 Şubat'ta üçüncü yılını tamamlayacak Ukrayna savaşı. Rusya, Ortadoğu'da veya Afrika'da gücünü yansıtacak başka araçlar ve zeminler bulabilir ama Ukrayna'da savaşı kaybetme lüksü yok.

Dr. Doğançhan Dağı

Uluslararası İlişkiler alanında Bilkent Üniversitesi'nde lisans, Bremen Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Warwick Üniversitesi Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde Rus stratejik kültürü üzerine yazdığı teziyle doktora derecesini aldı (2024). Başkent Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde yarı zamanlı öğretim üyesi. Çalışmaları Rus dış ve güvenlik politikaları, uluslararası göç ve koruma sorumluluğu konuları üzerine yoğunlaşıyor. Akademik çalışmaları *Comparative Strategy*, *The World Today*, *European Foreign Affairs Review*, *Journal of Asian Security and International Affairs* ve *Turkish Policy Quarterly* dergilerinde yayınlandı.

To cite this work: Dođaçhan Dağı, "Suriye'de Rusya da Yenildi mi? ", *Panorama Online*, 8 Ocak 2024, <https://www.uikpanorama.com/blog/2025/01/08/suriye'de-rusya-dd/>

Copyright@*PanoramaGlobal*. All on-line and print rights reserved. Opinions expressed in works published by the *Panorama* belongs to the authors alone unless otherwise stated, and do not imply endorsement by the IRCT, Global Academy, or the Editors/Editorial Board of *Panorama*.